

HOOFSTUK SES

VRAELYS A : HOOFDE VAN TRANVAALSE SEKONDÊRE SKOLE
SE OPVATTINGE OOR GEESTESWEERBAARHEID

6.1 INLEIDING

Die response op elk van die vrae in die vraelyste aan skoolhoofde sal nou verder ontleed word.

Daar word verder in al die tabelle slegs gewerk met die getal vraelyste wat (voltooid 58,6% en onvoltooid 9%) terug ontvang is.

6.2 VRAAG 1

"Beskou u as hoof met u jare van ervaring 'n amptelike program vir geestesweerbaarheid in die skool as noodsaaklik?"

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in tabel 6.1 aangebied.

TABEL 6.1

DIE NOODSAAKLIKHEID VAN 'N GEESTESWEERBAARHEIDSPROGRAM

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Gr. Tot.	%
		%		%		%		%		
Ja	56	93,3	51	92,7	8	72,7	4	100	119	91,5
Nee	4	6,7	4	7,3	3	27,3	-	-	11	8,5
Totaal	60	100	55	100	11	100	4	100	130	100

6.2.1 ANALISE VAN RESPONSE

Die hoofde van ses-en-vyftig van die sestig (93,3%) stedelike Afrikaansmedium sekondêre skole, een-en-vyftig van die vyf-en-vyftig (92,7%) plattelandse Afrikaansmedium-, agt van die elf (72,7%) stedelike Engelsmedium- en al vier (100%) hoofde van die plattelandse Engelsmediumgroep was van mening dat 'n program vir geestesweerbaarheid beslis noodsaaklik was, terwyl vier van die sestig (6,7%) hoofde van stedelike Afrikaansmediumskole, vier van die vyf-en-vyftig (7,3%) hoofde van plattelandse Afrikaansmedium- en drie van die elf (27,3%) hoofde van die stedelike Engelsmediumgroep nie so gedink het nie.

Een-honderd-en-sewe uit 'n moontlike een-honderd-en-vyftien (93%) skoolhoofde van die Afrikaansmediumgroep het positief op die vraag gereageer terwyl twaalf van die vyftien (80%) hoofde van die Engelsmediumgroep 'n geestesweerbaarheidsprogram op grond van hulle ervaring wel as noodsaaklik beskou het.

Agt van die een-honderd-en-vyftien (7%) hoofde van die Afrikaansmediumgroep en drie van die vyftien (20%) hoofde van die stedelike Engelsmediumgroep het 'n geestesweerbaarheidsprogram onnodig geag.

Die oorgrote meerderheid hoofde van sekondêre skole in Transvaal, dit is 91,5%, het positief gereageer op die vraag, terwyl 8,5% hoofde se response negatief was.

6.2.2 GEVOLGTREKKING

Na aanleiding van die gegewens in TABEL 6.1, kan die volgende afleidings gemaak word:

In vergelyking met 80% hoofde van die Engelsmediumgroep het 93% hoofde van die Afrikaansmediumgroep 'n geestesweerbaarheidsprogram as noodsaaklik geag;

daar was 'n groot mate van ooreenstemming tussen stedelike en plattelandse Afrikaansmedium skoolhoofde betreffende hulle beskouing in verband met die noodsaaklikheid van 'n geestesweerbaarheidsprogram;

daar was net vier plattelandse Engelsmediumhoofde, wat die Engelsmediumgroepe onvergelykbaar maak in terme van persentasies.

6.2.3 VRAAG 4. (MOTIVERING)

"Indien nie, waarom nie?" (Hoofde wie se response op vraag een "Nee" was, is versoek om aan te dui waarom hulle 'n geestesweerbaarheidsprogram nie noodsaaklik geag het nie).

6.2.3.1 GEESTESWEERBAARHEID AS DEEL VAN OPVOEDING

Drie hoofde in die stedelike Afrikaansmediumgroep was van mening dat geestesweerbaarheid nog altyd 'n komponent van alle skoolvakke was en dat dit dus outomaties gedoen word. 'n Amptelike program is kunsmatig en nie eg nie.

Nog 'n hoof het aangetoon dat opvoeding na aanleiding van situasies en deur medium van vakonderrig geskied. As losstaande vak het dit te veel kritiek uitgelok by die leerlinge.

'n Hoof in die Engelsmediumgroep het hom soos volg daaroor uitgelaat:

"Enige onderwyser wat sy sout werd is, sal in staat wees om geestesweerbaarheid in alledaagse situasies te hanteer", terwyl 'n ander hoof in hierdie groep die mening uitgespreek het dat geestesweerbaarheid nie "geleer" word nie en dat dit 'n vermorsing van tyd is.

In die plattelandse Afrikaansmediumgroep het een hoof aangedui dat geestesweerbaarheid tussen volwassenes en onvolwassenes plaasvind en daarom vind dit in elke lesperiode plaas.

6.2.3.2 GEESTESWEERBAARHEID AS DEEL VAN VOORLICHTING

'n Hoof in die stedelike Afrikaansmediumgroep het aangetoon dat 'n geestesweerbaarheidsprogram nie 'n bestaan regverdig nie omdat voorligting soos in die verlede aangebied moet word en geestesweerbaarheid in alle vakke geïntegreer moet word.

'n Hoof in die plattelandse Afrikaansmediumgroep was van mening dat die inhoud van die program minder ooglopend en dus minder onderhewig was aan kritiek toe dit deel was van voorligting.

6.2.3.3 ANDER REDES

Een hoof het aangetoon dat die huidige vorm van die program antagonisme by die leerlinge gewek het.

'n Ander hoof het beswaar aangeteken teen al die temas, terwyl 'n hoof in die stedelike Engelsmediumgroep geskryf het: "Geestesweerbaarheid kan nie deur wetgewing gedoen word nie."

'n Hoof in hierdie groep het die "amptelike" program bevraagteken terwyl 'n ander hoof in hierdie groep aangetoon het dat hy in beginsel nie ten gunste van 'n amptelike program was nie maar dat hy in die huidige tydsgewrig genoodsaak word om hom ten gunste van die program uit te spreek.

6.3 VRAAG 2

"Meen u dat dit die skool se taak is om 'n program vir geestesweerbaarheid aan te bied?"

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in tabel 6.2 aangebied.

TABEL 6.2

DIE SKOOL SE TAAK TEN OPSIGTE VAN 'N GEESTESWEERBAARHEIDSPROGRAM

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.A.M.		Gr.	%
		%		%		%		%	Tot.	
Ja	56	93,4	53	96,4	7	63,7	4	100	120	92,3
Nee	4	6,6	2	3,6	4	36,3	-	-	10	7,7
Geen respons	-		-		-		-		-	
Totaal	60	100	55	100	11	100	4	100	130	100

6.3.1 ANALISE VAN RESPONSE

Van al die respondente het ses-en-vyftig van die sestig (93,4%) stedelike Afrikaansmedium-, drie-en-vyftig van die vyf-en-vyftig (96,4%) plattelandse Afrikaansmedium-, sewe van die elf (63,7%) stedelike Engelsmedium- en al vier (100%) plattelandse Engelsmediumskoolhoofde aangedui dat dit wel die skool se taak is om 'n geestesweerbaarheidsprogram aan te bied, terwyl vier van die sestig (6,6%) hoofde van stedelike Afrikaansmedium-, twee van die vyf-en-vyftig (3,6%) plattelandse Afrikaansmedium- en vier van die elf (36,3%) hoofde van stedelike Engelsmediumskole nie so gedink het nie.

Een-honderd-en-nege van die een-honderd-en-vyftien (94,9%) skoolhoofde van die Afrikaansmediumgroep het aangedui dat dit die skool se taak is om die program aan te bied in teenstelling met elf van die vyftien (73,3%) hoofde van die Engelsmediumgroep. Van die Afrikaansmediumgroep het ses van die een-honderd-en-vyftien (5,2%) hoofde dit nie as die skool se taak beskou nie terwyl vier van die vyftien (36,3%) hoofde van die Engelsmediumgroep hierdie mening gedeel het.

6.3.2 GEVOLGTREKKING

Na aanleiding van die gegewens in TABEL 6.2, kan die volgende afleidings gemaak word:

'n groter persentasie Afrikaansmedium as Engelsmedium skoolhoofde het dit as die skool se taak beskou om 'n geestesweerbaarheidsprogram aan te bied;

daar was 'n groot mate van ooreenstemming tussen stedelike en plattelandse Afrikaansmediumskoolhoofde betreffende hulle beskouing dat dit die skool se taak is om 'n geestesweerbaarheidsprogram aan te bied;

dieselfde verskynsel kom nie voor by die stedelike Engelsmedium- (63,7%) en plattelandse Engelsmediumgroep (100%) nie;

daar was net vier plattelandse Engelsmediumhoofde, wat die groepe onvergelykbaar maak in terme van persentasie;

ten opsigte van die stedelike skole het 88,7% hoofde verklaar dat dit die skool se taak is om 'n geestesweerbaarheidsprogram aan te bied terwyl 96,6% hoofde van plattelandse skole daarmee saamgestem het.

6.3.3 VRAAG 2 (MOTIVERING)

"Indien nie, waarom nie?"

(Hoofde wie se response op vraag 2 Nee was, is versoek om aan te dui waarom hulle dit nie as die skool se taak geag het om 'n geestesweerbaarheidsprogram aan te bied nie).

6.3.3.1 GEESTESWEERBAARHEID AS DEEL VAN OUEROPVOEDING

Een Afrikaansmedium stedelike hoof en twee Engelsmedium stedelike hoofde het die mening uitgespreek dat dit die ouers se taak en verantwoordelikheid is om kinders geestesweerbaar te help maak. Die huis, skool en kerk moet nou skakel.

6.3.3.2 GEESTESWEERBAARHEID IS DIE KERK SE TAAK

Een Engelsmedium stedelike skoolhoof was van mening dat die kerk dit nie mag toelaat dat die skool sy funksie oorneem nie.

6.4 VRAAG 3 (a)

"Is u van mening dat daar vir geestesweerbaarheid plek ingeruim kan word in die skoolrooster?"

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in TABEL 6.3 aangebied.

TABEL 6.3

KAN PLEK VIR GEESTESWEERBAARHEID IN DIE SKOOLROOSTER INGERUIM WORD?

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Gr. Tot.	%
		%		%		%		%		
Ja	57	95	51	92,7	8	72,7	4	100	120	92,3
Nee	3	5	4	7,3	3	27,3			10	7,7
Totaal	60	100	55	100	11	100	4	100	130	100

6.4.1 ANALISE VAN RESPONSE

Die hoofde van sewe-en-vyftig van die sestig (95%) stedelike Afrikaansmedium sekondêre skole, een-en-vyftig van die vyf-en-vyftig (92,7%) plattelandse Afrikaansmedium-, agt van die elf (72,7%) stedelike Engelsmedium- en al vier (100%) hoofde van die plattelandse Engelsmediumgroep, het aangetoon dat daar vir 'n geestesweerbaarheidsprogram plek ingeruim kan word in die skoolrooster terwyl die hoofde van drie van die sestig (5%) stedelike Afrikaansmedium-, vier van die vyf-en-vyftig (7,3%) plattelandse Afrikaansmedium- en drie van die elf (27,3%) stedelike Engelsmediumgroep van mening was dat dit nie kan nie.

Een-honderd-en-agt uit 'n moontlike een-honderd-en-vyftien (93,9%) skoolhoofde van die Afrikaansmediumgroep se response op die vraag was positief, terwyl twaalf van die vyftien (80%) hoofde van die Engelsmediumgroep die mening gedeel het. Van die Afrikaansmediumgroep het 6,1% hoofde en van die Engelsmediumgroep het 20% hoofde die teenoorgestelde mening gehuldig.

6.4.2 GEVOLGTREKKING

Na aanleiding van die gegewens in TABEL 6.3 kan die volgende afleidings gemaak word:

in vergelyking met die 80% hoofde van die Engelsmediumgroep het 93% hoofde van die Afrikaansmediumgroep aangetoon dat plek vir 'n geestesweerbaarheidsprogram in die skoolrooster ingeruim kan word;

daar was nie 'n groot verskil ten opsigte van die relatiewe persentasie positiewe response tussen die stedelike en plattelandse Afrikaansmediumgroep nie;

teenoor die 100% hoofde van plattelandse Engelsmediumgroep wat van mening was dat plek vir die program ingeruim kan word in die skoolrooster, het slegs 72,7% hoofde in die stedelike Engelsmediumgroep die mening gedeel.

6.4.3 VRAAG 3 (a) (MOTIVERING)

"Indien nie, waarom nie?"

(Hoofde wie se respons op vraag 3(a) "Nee" was, is versoek om aan te dui waarom hulle van mening was dat daar nie plek vir die program in die rooster ingeruim kon word nie). Verskillende redes is gevoer, waarvan die volgende gemeld kan word:

1. 'n Gebrek aan tyd.
2. 'n Onvoldoende personeelvoorsiening.
3. Daar is nie 'n addisionele personeellid soos vir voorligting nie.
4. Geestesweerbaarheid is reeds by die ander skoolvakke geïntegreer.

5. Daar kan slegs met moeite plek ingeruim word vir die program.
6. Ouers en die kerk kan die meeste temas self hanteer.
7. Die program was nie geslaagd nie.

6.5 VRAAG 3 (b)

"Is u van mening dat daar vir geestesweerbaarheid plek ingeruim behoort te word in die skoolrooster?"

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in Tabel 6.4 aangebied.

TABEL 6.4

BEHOORT PLEK VIR DIE PROGRAM IN DIE SKOOLROOSTER INGERUIM TE WORD?

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Gr.	%
		%		%		%		%	Tot.	
Ja	53	88,3	53	96,4	7	63,7	4	100	117	90
Nee	3	5	2	3,6	4	36,3	-	-	9	7
Geen respons	4	6,7	-	-					4	3
Totaal	60	100	55	100	11	100	4	100	130	100

6.5.1 ANALISE VAN RESPONSE

Die hoofde van drie-en-vyftig van die sestig (88,3%) stedelike Afrikaansmedium-, drie-en-vyftig van die vyf-en-vyftig (96,4%) plattelandse Afrikaansmedium-, sewe van die elf (63,7%) stedelike Engelsmedium- en al vier (100%) plattelandse Engelsmediumskole het aangedui dat plek in die skoolrooster ingeruim behoort te word, terwyl drie van die sestig (5%) stedelike Afrikaansmedium-, twee van die vyf-en-vyftig (3,6%) plattelandse Afrikaansmedium- en vier van

die elf (36,3%) stedelike Engelsmedium skoolhoofde negatief op die vraag geantwoord het. Vier van die sestig (6,7%) hoofde van stedelike Afrikaans-mediumskole het in gebreke gebly om die vraag te beantwoord.

Een-honderd-en-sewentien van die een-honderd-en-dertig (90%) skoolhoofde het deur hulle response op die vraag aangedui dat plek vir die program in die skoolrooster ingeruim behoort te word, terwyl nege (7,0%) die teenoorgestelde mening toegedaan was en vier (3%) hoofde het nie die vraag beantwoord nie.

6.5.2 GEVOLGTREKKING

Aan die hand van die gegewens in TABEL 6.4, kan die volgende afleidings gemaak word:

die verskil tussen die persentasie Afrikaansmedium- (95,5%) en Engelsmediumskole (73,3%) wat positief op die vraag gerespondeer het, was besonder groot; dit blyk dat relatief meer skoolhoofde (96,4%) in die plattelandse Afrikaans-mediumgroep van mening was dat plek vir die program in die skoolrooster ingeruim kan word, as wat die geval by die stedelike Afrikaansmediumskole (88,3%) was;

dit is insiggewend om daarop te let dat 100% plattelandse Engelsmediumskoolhoofde gevoel het dat plek vir die program ingeruim behoort te word in die skoolrooster, terwyl slegs 63,7% stedelike Engelsmediumhoofde dié standpunt gehuldig het;

dat vier (6,7%) hoofde in die stedelike Afrikaansmediumgroep dié vraag nie beantwoord het nie, hou waarskynlik verband met die vorige vraag en dit kan wees dat die betrokke hoofde die vraag verkeerd geïnterpreteer het;

een-honderd-en-twintig (92,3%) hoofde was van mening dat plek vir die program in die skoolrooster ingeruim kan word, (kyk TABEL 6.3) terwyl minder hoofde (2,3%) gevoel het dat plek daarvoor ingeruim behoort te word.

6.6 VRAAG 4

"Is u van mening dat die geestesweerbaarheidsprogram aangebied behoort te word deur:

Een persoon deur u aangewys

U Adjunk- en Vise-hoof(de)

Senior personeel

Diegene wat daarin belangstel

Die hele personeel, uitgesonder die hoof, Adjunk- en Vise hoofde

Ander persone: (verduidelik kortliks)"

(Maak 'n kruisie by u keuse)

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in TABEL 6.5 aangebied.

TABEL 6.5

DEUR WIE GEESTESWEEERBAARHEID AANGEBIED BEHOORT TE WORD

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Gr.	
		%		%		%		%	Tot.	%
Een persoon deur u aangewys	19	31,6	19	34,5			3	75	41	31,7
U Adjunk- en Vise-hoof(de)	2	3,3	1	1,8	1	9			4	3,0
Senior personeel	10	16,6	11	20,0					21	16,2
Diegene wat daarin belangstel	6	10	3	5,5	2	18,2			11	8,5
Die hele personeel, uitgesonder die hoof, Adjunk- en Vise-hoof(de)	6	10	6	11					12	9,2
Ander persone	16	26,8	14	25,4	6	54,6	1	25	37	28,4
Geen respons	1	1,7	1	1,8	2	18,2			4	3,0
Totaal	60	100	55	100	11	100	4	100	130	100

6.6.1 ANALISE VAN RESPONSE

Negentien van die sestig (31,6%) stedelike Afrikaansmedium-, negentien van die vyf-en-vyftig (34,5%) plattelandse Afrikaansmedium- en drie van die vier (75%) plattelandse Engelsmediumhoofde het aangedui dat geestesweerbaarheid deur een persoon deur hulle aangewys, aangebied behoort te word, terwyl tien van die sestig (16,6%) stedelike Afrikaansmedium- en elf van die vyf-en-vyftig (20%) plattelandse Afrikaansmediumskoolhoofde aangedui het dat dit 'n taak vir die senior personeel is. Ses van die sestig (10%) hoofde van stedelike Afrikaansmedium-, drie van die vyf-en-vyftig (5,5%) plattelandse en twee van die elf (18,2%) stedelike Engelsmediumgroep het aangetoon dat geestesweerbaarheid deur diegene wat daarin belangstel, aangebied moet word.

Ses van die sestig (10%) stedelike Afrikaansmedium- en ses van die vyf-en-vyftig (11%) plattelandse Afrikaansmediumhoofde was van mening dat dit 'n taak vir die hele personeel, uitgesonder die hoof en onderhoofde was. Sewe-en-dertig (28,4%) van al die hoofde het "ander" persone gestel om die program aan te bied, terwyl 3% hoofde nie op die vraag gerespondeer het nie.

Een-en-veertig (31,7%) skoolhoofde het aangetoon dat geestesweerbaarheid deur slegs een persoon deur hulle benoem, aangebied behoort te word, terwyl 16,2% hoofde voorstanders was daarvan dat die program deur die senior personeel hanteer word. Van die hele groep het 9,2% hoofde aangedui dat die program deur die hele personeel, uitgesonder die hoofde, aangebied behoort te word en 8,5% hoofde was van mening dat dit slegs aangebied behoort te word deur diegene wat daarin belangstel. Vier (3%) hoofde was van mening dat dit 'n taak vir adjunk- en vise-hoofde is terwyl 3% hoofde geen response aangebied het nie.

'n Ontleding van response op "ander persone", word in TABEL 6.5.1 aangebied.

TABEL 6.5.1

ONTLEDING VAN RESPONSE OP "ANDER PERSONE"

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Gr.	
		%		%		%		%	Tot.	%
Vise-hoofde en belangstellende personeel	3	5	1	1,8			1	25	5	3,9
Een persoon deur hoof aangewys en belangstellendes	2	3,3							2	1,5
Vise-hoofde en een persoon deur hoof aangewys	2	3,3							2	1,5
Adjunk-, Vise-hoofde en senior personeel	2	3,3	5	9,1					7	5,4
Die hele personeel (hoofde ingesluit)	4	6,7	6	10,9	6	54,5			16	12,3
Senior personeel en een persoon deur hoof aangewys	1	1,7	2	3,6					3	2,3
Voorligtingonderwysers	2	3,3							2	1,5
Totaal	16		14				1		37	28,4

6.6.2 ANALISE VAN BELANGRIKSTE RESPONSE

Vier (6,7%) hoofde van die stedelike Afrikaansmedium-, ses (10,9%) van die plattelandse Afrikaansmedium- en ses (54,5%) van die stedelike Engelsmedium-groep was van mening dat die program deur die hele personeel aangebied behoort te word, terwyl twee (3,3%) hoofde van die stedelike Afrikaansmedium- en vyf (9,1%) van die plattelandse Afrikaansmediumgroep gemeen het dat dit 'n taak vir die adjunk-, vise-hoofde en senior personeel is.

Vyf (3,9%) hoofde van die hele groep het aangedui dat die program deur die vise-hoofde en persone wat daarin belangstel, aangebied behoort te word en drie (2,3%) hoofde het die mening gehuldig dat die senior personeel en een personeellid, wat deur die hoof aangewys word, die program aanbied.

6.6.3 GEVOLGTREKKING

Na aanleiding van die gegewens in TABEL 6.5 en 6.5.1 kan die volgende afleidings gemaak word:

Een-en-veertig van die een-honderd-en-dertig (31,7%) hoofde het aangetoon dat hulle sou wou sien dat die program slegs deur een personeellid hanteer word. 'n Moontlike verklaring hiervoor is dat hoofde begaan is oor wie die program aanbied en daarom kies hulle iemand wat volgens hulle oordeel oor die regte kwaliteite en eienskappe beskik om die program met erns en toewyding aan te bied. Dit mag ook wees dat hoofde nie te veel personeellede by die program wil betrek nie aangesien dit beheer en kontrole bemoeilik.

Dit is interessant om daarop te let dat 75% hoofde van plattelandse Engels-mediumskole ten gunste daarvan was dat een persoon die program aanbied terwyl ses (54,5%) hoofde in die stedelike Engelsmediumgroep gevoel het dat die hele personeel betrokke behoort te wees by die aanbieding van die program.

Dit blyk ook dat daar nie eenstemmigheid onder hoofde bestaan oor wie die program behoort aan te bied nie en dit sou uiters moeilik wees om voorskriftelik te wees aangesien plaaslike omstandighede en die milieu waarin skole geleë is, die organisasie van die program beïnvloed.

Dit is egter bemoedigend om daarop te let dat 'n redelik hoë persentasie hoofde die uitvoering van die program slegs aan hulle senior personeellede sou wou opdra.

6.7 VRAAG 5

"Is u van mening dat onderwysers opleiding in geestesweerbaarheid moet ontvang tydens hulle studiejare?"

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in TABEL 6.6 aangebied.

TABEL 6.6

DIE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS IN GEESTESWEERBAARHEID

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Tot.	%
		%		%		%		%		
Ja	59	98,4	52	94,6	8	72,7	4	100	123	94,6
Nee	1	1,6	3	5,4	3	27,3			7	5,4
Geen respons										
Totaal	60	100	55	100	11	100	4	100	130	100

6.7.1 ANALISE VAN RESPONSE

Nege-en-vyftig van die sestig (98,4%) skoolhoofde van die stedelike Afrikaans-medium-, twee-en-vyftig van die vyf-en-vyftig (94,6%) plattelandse Afrikaans-medium-, agt van die elf (72,7%) stedelike Engelsmedium- en 100% hoofde van die plattelandse Engelsmediumgroep het geantwoord dat opleiding noodsaaklik is vir onderwysers, terwyl een (1,6%) stedelike Afrikaansmedium-, drie (5,4%) plattelandse Afrikaansmedium- en drie (27,3%) stedelike Engelsmediumhoofde negatief op die vraag geantwoord het.

Van die een-honderd-en-dertig hoofde wat die vraag beantwoord het, het eenhonderd-drie-en-twintig (94,6%) die vraag positief beantwoord, terwyl sewe (5,4%) se antwoord negatief was.

6.7.2 GEVOLGTREKKING

Na aanleiding van die gegewens in TABEL 6.6 kan die volgende afleidings gemaak word:

'n groter persentasie hoofde van die Afrikaansmediumgroep (96,5%) as van die Engelsmediumgroep (86,3%) het gemeen dat onderwysers opleiding in geestesweerbaarheid behoort te ontvang;

dit blyk ook dat 'n groter persentasie hoofde van die stedelike Afrikaansmediumgroep as van die plattelandse Afrikaansmediumgroep voorkeur aan opleiding in geestesweerbaarheid gee;

dit is insiggewend om daarop te let dat al vier skoolhoofde van die plattelandse Engelsmediumgroep ten gunste van opleiding vir onderwysers in geestesweerbaarheid was terwyl dieselfde verskynsel by agt uit die elf hoofde van die stedelike Engelsmediumgroep voorgekom het;

die feit dat dit veral die plattelandse Engelsmedium- en stedelike Afrikaansmediumhoofde is wat opleiding sterk benadruk het, hou waarskynlik verband met die erns waarmee hierdie hoofde die program benader aangesien daar by hulle 'n behoefte aan goed opgeleide personeellede bestaan.

Dit is moeilik om afleidings te maak uit die feit dat sewe skoolhoofde nie ten gunste van die opleiding van onderwysers in geestesweerbaarheid was nie.

'n Moontlike verklaring hiervoor is dat hulle geestesweerbaarheid nog altyd as 'n komponent van alle skoolvakke beskou het (kyk paragraaf 6.4.3) en dat geestesweerbaarheid nie "geleer" word nie.

6.8 VRAAG 6

"Indien u antwoord by vraag 5 ja was, watter opleiding sal na u mening geskik wees?"

'n B.A.-Graadkursus met hoofvakke Geestesweerbaarheid en
bv. Geskiedenis

of Afrikaans of Bybelkunde as hoofvakke

'n Diplomakursus met spesialisering in Geestesweerbaarheid
en Sosiale Wetenskappe

Indiensopleiding

Spesialisering gedurende finale studiejaar deur alle
gegraduateerdes

Departementele streekkursus

Ander opleidingmetodes (verduidelik kortliks)

.....
.....
.....

(Maak 'n kruisie by u keuse)

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in TABEL 6.7 aangebied.

TABEL 6.7

DIE AARD EN OMVANG VAN DIE OPLEIDING

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Gr.	%	
		%		%		%		%	Tot.		
B.A.-Graadkursus - hoofvakke Geestesweerbaarheid	12	20	8	14,6				1	25	21	16,2
Diplomaspesialisering	4	6,6	1	1,8						5	3,9
Indiensopleiding	5	8,3	8	14,6	1	9,0				14	10,7
Spesialisering finale studiejaar	21	35,0	19	34,5				3	75	43	33,0
T.O.D. Streekkursus	1	1,7	2	3,6	6	54,6				9	7
Ander opleidingsmetodes	15	25,0	8	14,6	1	9,0				24	18,5
Geen respons	2	3,4	9	16,3	3	27,4				14	10,7
Totaal	60	100	55	100	11	100		4	100	130	100

6.8.1 ANALISE VAN RESPONSE

Die hoofde van twaalf van die sestig (20%) stedelike Afrikaansmedium-, agt van die vyf-en-vyftig (14,6%) plattelandse Afrikaansmedium- en een van die vier (25%) plattelandse Engelsmediumgroep was ten gunste van 'n B.A.-Graadkursus met hoofvakke Geestesweerbaarheid en byv. Geskiedenis of Afrikaans of Bybelkunde as hoofvakke, terwyl vier van die sestig (6,6%) en een van die vyf-en-vyftig (1,8%) stedelike en plattelandse Afrikaansmediumgroep onderskeidelik ten gunste van 'n diplomakursus met spesialisering in Geestesweerbaarheid en Sosiale Wetenskappe was.

Vyf van die sestig (8,3%) stedelike Afrikaansmedium-, agt van die vyf-en-vyftig (14,6%) plattelandse Afrikaansmedium- en een van die elf (9%) stedelike

Engelsmediumhoofde het verklaar dat hulle ten gunste van indiensopleiding was.

Drie-en-veertig van al die hoofde waarvan een-en-twintig van die sestig (35%) stedelike Afrikaansmedium-, negentien van die vyf-en-vyftig (34,5%) plattelandse Afrikaansmedium- en drie van die vier (75%) plattelandse Engelsmediumgroep, was ten gunste van spesialisering gedurende die finale studiejaar deur alle gegradueerdes.

Een (1,7%) hoof van die stedelike Afrikaansmedium-, twee (3,6%) van die plattelandse Afrikaansmedium-, ses (54,6%) hoofde van die stedelike Engelsmediumgroep het aangedui dat hulle ten gunste van departementele streekkursusse is.

Vier-en-twintig van die een-honderd-en-dertig (18,5%) hoofde het ander opleidingsmetodes voorgestaan, terwyl veertien (10,7%) hoofde die vraag nie beantwoord het nie.

Drie-en-veertig van al een-honderd-en-dertig (33%) hoofde was ten gunste van spesialisering gedurende die finale studiejaar deur alle graadstudente, terwyl een-en-twintig (16,2%) hoofde aangedui het dat 'n B.A.-Graadkursus die aangewese opleiding behoort te wees. Veertien (10,7%) hoofde was ten gunste van indiensopleiding terwyl nege (7%) se response ten gunste van departementele streekkursusse was. Vyf (3,9%) was van mening dat opleiding gedurende 'n diplomakursus kan geskied.

6.8.2 VRAAG 6 (VERDUIDELIKING)

"Ander opleidingsmetodes (verduidelik kortliks)"

Hoofde is versoek om te verduidelik waarom hulle ten gunste van "ander opleidingsmetodes" was. Die response word vervolgens behandel.

Drie hoofde van die stedelike Afrikaansmediumgroep was van mening dat alle onderwysstudente kursusse in geestesweerbaarheid moet deurloop. 'n Hoof van 'n stedelike Engelsmediumskool was van mening dat die neem van geestesweerbaarheid as vak 'n voorwaarde tot die onderwysprofessie behoort te wees, terwyl nog 'n hoof van hierdie groep die mening uitgespreek het dat geestesweerbaarheid 'n spesiale vak as deel van die professionele opleiding behoort te wees.

Een hoof het geantwoord dat die vak geestesweerbaarheid deel van die B.Ed (Beroepsleiding) moet vorm.

Nog 'n hoof van hierdie groep het geantwoord dat geestesweerbaarheid saam met bv. Geskiedenis, Bybelkunde, Beroepsvoorligting en Opvoedkundige Sielkunde in 'n graad of diplomakursus geneem behoort te word, terwyl twee hoofde van hierdie groep en een hoof van die plattelandse Afrikaansmediumgroep van mening was dat geestesweerbaarheid in 'n B.A.-Graadkursus en/of diploma-kursus geneem behoort te word.

Drie hoofde van die stedelike Afrikaansmediumgroep het geantwoord dat geestesweerbaarheid geneem behoort te word as vak deur alle finale jaar kollegestudente. Hieruit kan die afleiding gemaak word dat sommige hoofde van mening was dat onderwysstudente wat laerskool gerig is, ook opleiding behoort te ontvang sodat hulle as onderwysers paraat sal wees om in die laerskoolklas- en opvoedingsituasie aandag te kan gee aan geestesweerbaarheid.

Van dieselfde groep het drie hoofde geantwoord dat 'n kursus in geestesweerb-
baarheid gedurende indiensopleiding geneem behoort te word, terwyl nog 'n
hoof voorgestel het dat geestesweerb-
baarheid as vak geneem word vir 'n
B.A.-graad, diplomakursus of deur alle finale jaar graad-(onderwys)-studente.

Drie hoofde van die plattelandse Afrikaansmediumgroep het aangetoon dat
geestesweerb-
baarheid aangebied behoort te word aan finale jaar B.A.-graad-
studente of gedurende die diplomajaar, terwyl nog een hoof van hierdie groep
van mening was dat geestesweerb-
baarheid gedurende die B.A.-kursus en later
met streekkursusse geneem behoort te word.

6.8.3 GEVOLGTREKKING

Na aanleiding van die gegewens in TABEL 6.7 kan die volgende afleidings
gemaak word:

Die meerderheid hoofde (33%) het hulle uitgespreek ten gunste van spesiali-
sering deur alle graadstudente gedurende hulle finale studiejaar, terwyl 'n
B.A.-Graadkursus met hoofvakke Geestesweerb-
baarheid en byv. Geskiedenis, ook
redelik byval gevind het. Dit is opvallend dat 3,9% hoofde ten gunste van
'n diplomakursus was en dat streekkursusse volgens slegs 7% geskikte opleidings-
metodes was. Hoofde wat voorstanders van "ander opleidingsmetodes" was,
het oorwegend twee of meer opleidingsmetodes gekombineer, dit wil sê 'n
B.A.-Graadkursus wat later opgevolg word met 'n streekkursus of indiens-
opleiding.

Dit is insiggewend om daarop te let dat 16,3% hoofde van die plattelandse
Afrikaansmedium- en 27,4% van die stedelike Engelsmediumgroep, nie op die

vraag gerespondeer het nie. Dit is moeilik om 'n afleiding hieruit te maak. Dit is ook interessant om daarop te let dat die hoofde van stedelike Engels-mediumskole hoofsaaklik ten gunste van streekkursusse was, terwyl slegs een (1,7%) hoof van die stedelike Afrikaansmediumgroep ten gunste daarvan was. Die feit dat enkele hoofde 'n geestesweerbaarheidskursus vir studente verbonde aan onderwyskolleges in die vooruitsig gestel het, is betekenisvol.

6.9 VRAAG 7

"Het die geestesweerbaarheidsprogram volgens u mening en ervaring sedert die instelling daarvan enige vrugte afgewerp?"

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in TABEL 6.8 aangebied.

TABEL 6.8

DIE WAARDE VAN DIE GEESTESWEERBAARHEIDSPROGRAM

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Gr.	%
		%		%		%		%	Tot.	
Ja	54	90	50	91	5	45,5	3	75	112	86,1
Nee	3	5	1	1,8	5	45,5	1	25	10	7,7
Geen respons	3	5	4	7,2	1	9	-	-	8	6,2
Totaal	60	100	55	100	11	100	4	100	130	100

6.9.1 ANALISE VAN RESPONSE

Vier-en-vyftig van die sestig (90%) stedelike Afrikaansmedium-, vyftig van die vyf-en-vyftig (91%) plattelandse Afrikaansmedium-, vyf van die elf (45,5%) stedelike Engelsmedium- en drie van die elf (75%) plattelandse Engelsmediumhoofde het positief op die vraag geantwoord, terwyl drie van die sestig (5%) stedelike Afrikaansmedium-, een van die vyf-en-vyftig (1,8%) plattelandse Afrikaansmedium-, vyf van die elf (45,5%) stedelike Engelsmedium- en een van die vier (25%) plattelandse Engelsmediumhoofde die teenoorgestelde mening toegedaan was.

Drie (5%) hoofde van die stedelike Afrikaansmediumgroep, vier (7,2%) van die plattelandse Afrikaansmedium- en een (9%) van die stedelike Engelsmediumgroep, het die vraag nie beantwoord nie.

Van die een-honderd-en-dertig hoofde het een-honderd-en-twaalf (86,1%) positief op die vraag geantwoord terwyl tien (7,7%) hoofde negatief op die vraag gereageer het. Agt (6,2%) hoofde het die vraag nie beantwoord nie.

6.9.2 VRAAG 7 (MOTIVERING)

"Indien nie, waarom nie?"

(Hoofde wie se response op vraag 7 "Nee" was, is versoek om aan te dui waarom geestesweerbaarheid volgens hulle oordeel nie vrugte afgewerp het nie.) Die opmerkings word onder die volgende opskrifte behandel.

6.9.2.1 DIE SUKSES MOEILIK BEPAALBAAR

Een hoof van die stedelike Afrikaansmediumgroep het hom soos volg daaroor uitgelaat:

"Dit is moeilik bepaalbaar, maar die algemene gees en gesindheid van die kinders het verbeter."

Nog 'n hoof van hierdie groep het geantwoord dat dit nie moontlik is om die sukses te bepaal nie. Een hoof van hierdie groep en twee van die plattelandse Afrikaansmediumgroep wou weet hoe die sukses van so'n program gemeet word. Nog 'n hoof van hierdie groep het geskryf dat 'n "Ja"- of "Nee"-responsom sou wees want die sukses van die program is nie meetbaar nie. Een hoof van die stedelike Afrikaansmediumgroep was van mening dat die sukses nie merkbaar is nie.

6.9.2.2 'N GEMIS AAN GOEIE PERSONEELLEDE

Een hoof van die stedelike Afrikaansmedium- en een van die plattelandse Afrikaansmediumgroep het die volgende redes vir hulle houding aangevoer:

'n gebrek aan goeie personeellede;
onopgeleide, nie-toegeruste personeellede.

6.9.2.3 DIE PROGRAM VOLDOEN NIE AAN DIE VERWAGTINGE NIE

Een hoof van die stedelike Afrikaansmedium- en een van die plattelandse Afrikaansmediumgroep het geantwoord dat die program nie aan die verwagtinge voldoen het nie, terwyl 'n hoof van hierdie groep die "kunsmatigheid" van die

program as rede vir die min sukses aangevoer het. 'n Hoof van die plattelandse Afrikaansmediumgroep het geantwoord dat die program teleurgestel het.

6.9.2.4 AANBIEDERS SE GEBREK AAN BELANGSTELLING

Twee hoofde van die plattelandse Engelsmediumgroep het geantwoord dat die program kwyn weens 'n gebrek aan belangstelling deur die personeel.

6.9.2.5 ONVOLDOENDE PERSONEELVOORSIENING

Twee hoofde van die plattelandse Engelsmediumgroep het verklaar dat die program misluk het as gevolg van onvoldoende personeelvoorsiening.

6.9.2.6 PROGRAM VREEMD AAN ENGELSE LEEFWYSE

Twee hoofde van die stedelike Engelsmediumgroep het aangetoon dat die program vreemd was aan die Engelse leefwyse.

6.9.2.7 ANDER REDES

'n Ander hoof van die stedelike Engelsmediumgroep het aangetoon dat onderwysers nie geïnteresseerd en gekwalifiseer is of "gekoop" kan word vir die idee nie, terwyl nog 'n hoof aangedui het dat daar geen belangstelling in die program was nie en dit te kunsmatig is.

By een skool van hierdie groep was die hoof die mening toegedaan dat die program 'n groter trefkrag in junior as in senior klasse gehad het. Die senior leerlinge het gevoel hulle word geïndoktrineer.

6.9.3 GEVOLGTREKKING

Na aanleiding van die gegewens in TABEL 6.8, kan die volgende afleidings gemaak word:

- (a) Dit is opvallend dat slegs 53,3% hoofde van die Engelsmediumgroep geantwoord het dat die program vrugte afgewerp het, terwyl 90,4% hoofde van Afrikaansmediumskole die mening gedeel het. Die verskil van 37,1% was besonder groot. Moontlike verklarings hiervoor is:

dat die program in die algemeen "vreemd" is aan die Engelse lewensbeskouing;

dat die inhoud van die program Afrikaner-georiënteerd is en nie ooreenstem met die Engelse denkwysie nie (kyk paragrawe 2.5.2.6 en 2.5.2.7)!

- (b) Daar was 'n groot mate van ooreenstemming tussen die relatiewe persentasie positiewe response van die stedelike en plattelandse Afrikaansmediumskoolhoofde.
- (c) 'n Moontlike verklaring vir die feit dat 6,2% hoofde nie op die vraag gereageer het nie, is dat die program waarskynlik onsuksesvol aangebied was in die betrokke skole.
- (d) Dit is interessant om te let op die program se beperkte waarde in die stedelike skole, veral wat die Engelsmediumgroep betref. Die posisie was ietwat beter in die plattelandse Engelsmediumskole.
- (e) Ten opsigte van die Engelsmediumskole, blyk dit uit hoofde se motiverings dat daar 'n negatiewe houding te bespeur was jeens die program en dat dit hoofsaaklik te wyte was aan die betrokke personele se houdings.

6.10 VRAAG 8

"Wat is u leerlinge se houding jeens geestesweerbaarheid?"

Baie goed	
Goed	
Gemiddeld	
Nie goed nie	
Swak	

(Maak 'n kruisie by u keuse)

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in TABEL 6.9 aangebied.

TABEL 6.9

LEERLINGE SE HOUDING JEENS GEESTESWEERBAARHEID

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Gr.	%
		%		%		%		%	Tot.	
Baie goed	17	28,4	11	20					28	21,5
Goed	24	40	31	56,4	3	27,3	1	25	59	45,3
Gemiddeld	16	26,7	10	18,3	3	27,3	2	50	31	23,8
Nie goed nie	2	3,3	2	3,6	3	27,3	1	25	8	6,2
Swak	-		1	1,7	2	18,1			3	2,4
Geen respons	1	1,6							1	0,8
Totaal	60	100	55	100	11	100	4	100	130	100

6.10.1 ANALISE VAN RESPONSE

Sewentien van die sestig hoofde van die stedelike Afrikaansmedium- en elf van die vyf-en-vyftig van die plattelandse Afrikaansmediumgroep het geantwoord dat die leerlinge in hulle betrokke skole se houding jeens geestesweerbaarheid ' baie goed' is.

Die grootste enkele groep, naamlik nege-en-vyftig van die een-honderd-en-dertig hoofde, bestaande uit vier-en-twintig van die stedelike Afrikaansmedium-, een-en-dertig van die plattelandse Afrikaansmedium-, drie van die stedelike Engelsmedium- en een van die plattelandse Engelsmediumgroep het verklaar dat hulle leerlinge se houding 'goed' was.

Sestien hoofde van die stedelike Afrikaansmediumgroep, tien van die plattelandse Afrikaansmedium-, drie van die stedelike Engelsmedium- en twee van die plattelandse Engelsmediumgroep het geantwoord dat leerlinge in hulle skole se houding 'gemiddeld' was.

Twee hoofde van die stedelike Afrikaansmediumskole, twee van die plattelandse Afrikaansmedium-, drie van die stedelike Engelsmedium- en een van die plattelandse Engelsmediumgroep het geantwoord dat die leerlinge in hulle skole se houding jeens die program 'nie goed' was nie.

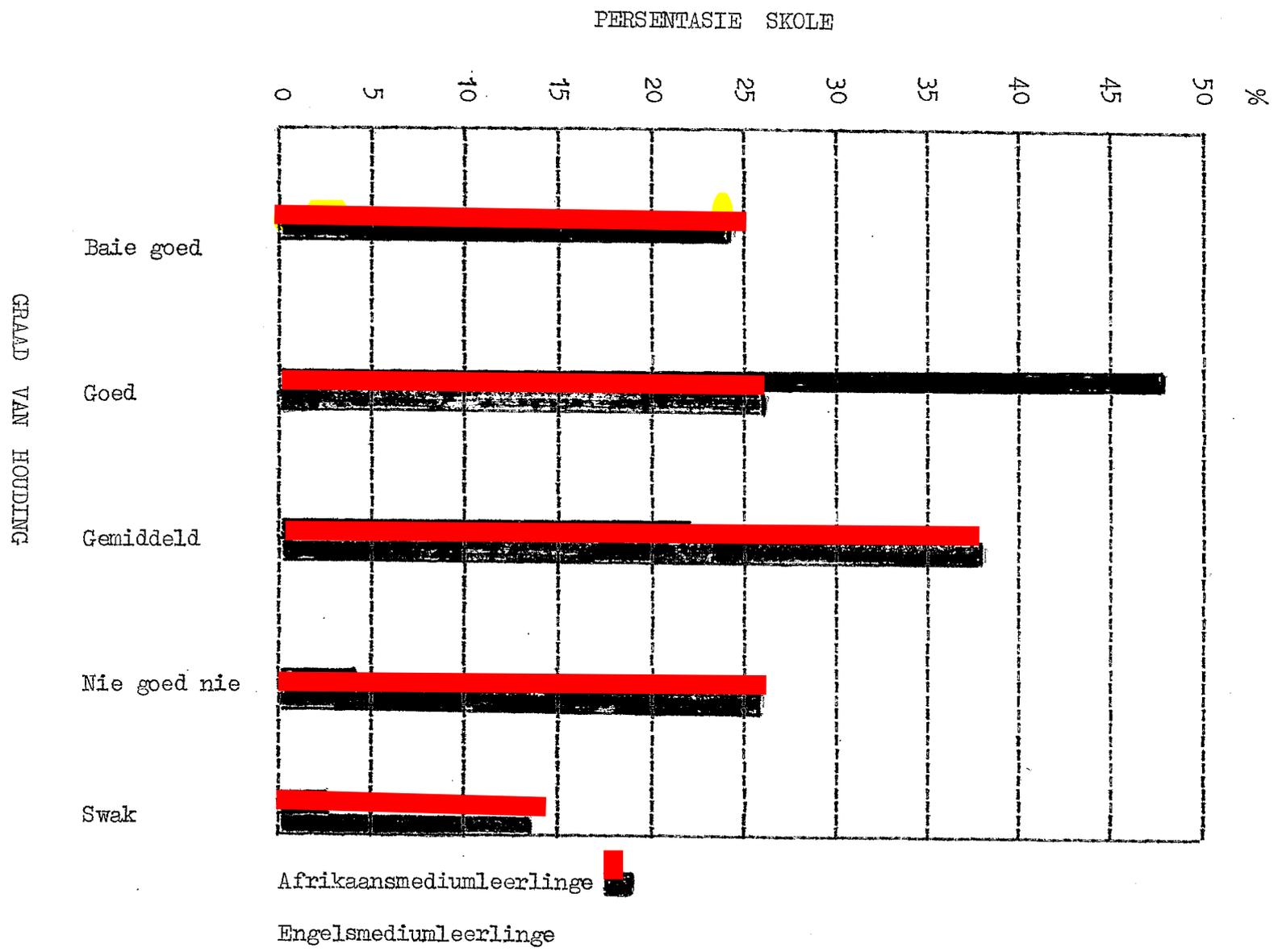
Die hoofde van een van die plattelandse Afrikaansmedium- en twee van die stedelike Engelsmediumgroep, se antwoord was dat leerlinge se houding jeens geestesweerbaarheid 'swak' was.

Een hoof het nie die vraag beantwoord nie.

Agt-en-twintig (21,5%) hoofde het geantwoord dat leerlinge se houding jeens geestesweerbaarheid ' baie goed' was, terwyl die response van nege-en-vyftig (45,3%) was dat dit 'goed' was. Een-en-dertig (23,8%) hoofde het aangetoon dat die houding van leerlinge in hulle betrokke skole 'gemiddeld' was. In agt (6,2%) en drie (2,4%) skole het die houding gevarieer van 'nie goed nie' tot 'swak'.

In grafiek 6.9.1 word die houding van leerlinge jeens geestesweerbaarheid wat verbonde is aan Afrikaansmediumskole met blou en Engelsmediumskole met rooi voorgestel.

GRAFIEK 6.9.1

6.10.2 GEVOLGTREKKING

Na aanleiding van die gegewens in TABELLIE 6.9 en 6.9.1 kan die volgende afleidings gemaak word:

In geen Engelsmediumskool is die leerlinge se houding jeens die program as 'baie goed' aangetoon nie. In die Afrikaansmediumgroep was dit wel die geval in 24,2% skole.

In vergelyking met die Afrikaansmediumgroep was die houding van leerlinge in die Engelsmediumskole in die algemeen swakker. Die toedrag van sake wek kommer, veral as daarop gelet word dat 18,1% leerlinge in die stedelike Engelsmediumgroep se houding jeens die program 'swak' is.

Dit is verwag dat die houding van leerlinge ten opsigte van geestesweerbaarheid in die plattelandse Afrikaansmediumskole beter behoort te wees as dié van die stedelike groep. Die verwagting is bewaarheid deurdat 56,4% leerlinge in eersgenoemde groep se houding jeens die program 'goed' was teenoor die 40% in die stedelike groep. Die feit dat die houding van 28,4% leerlinge in die stedelike Afrikaansmediumgroep as 'baie goed' bestempel word, is veelseggend. 'n Moontlike verklaring hiervoor is dat stadskinders meer intens bewus is van milieugevare en probleme.

Dit is ewe interessant om daarop te let dat die houding van leerlinge in een plattelandse Afrikaansmediumskool 'swak' was terwyl die verskynsel nie by een skool in die stedelike groep voorgekom het nie.

Daar was 'n groot mate van ooreenstemming tussen die stedelike- en plattelandse Afrikaansmediumskole sover dit hulle houding jeens geestesweerbaarheid betref. Dieselfde verskynsel kom nie by die Engelsmediumgroep voor nie omdat die

houding van die plattelandse Engelsmediumleerlinge beter was as dié van die stedelike Engelsmediumgroep.

6.11 VRAAG 9

"Wat is u personeel se houding jeens geestesweerbaarheid?"

Die personeel beskou die program as noodsaaklik	☐
Slegs 'n gedeelte van die personeel beskou die program as noodsaaklik	☐
Die personeel beskou die program as onnodig	☐
Sommige personeel beskou die program as 'n fout	☐
Die meeste onderwysers verantwoordelik vir onderrig in Geesteswetenskaplike vakke is die program goedgesind	☐
Die meeste onderwysers verantwoordelik vir die onderrig in Natuurwetenskaplike vakke is die program nie goedgesind nie	☐

(Maak 'n kruisie by u keuse)

Die ontleding van die response op hierdie vraag word in TABEL 6.10 aangebied.

TABEL 6.10

PERSONELE SE HOUDING JEENS GEESTESWEERBAARHEID

	S.A.M.		P.A.M.		S.E.M.		P.E.M.		Gr.	%
		%		%		%		%	Tot.	
Personele beskou die program as noodsaaklik	23	38,7	30	54,6	-		1	25	54	41,6
'n Gedeelte van die personeel beskou die program as noodsaaklik	27	45	18	32,8	4	36,4	3	75	52	40
Personeel beskou program as onnodig	3	5	1	1,8	4	36,4	-		8	6,2
Sommige personeel beskou program as 'n fout	1	1,3	2	3,6	2	18,2	-		5	3,8
Meeste onderwysers vir onder- rig in Geesteswetenskaplike vakke program goedgesind	6	10	4	7,2	1	9,0	-		11	8,4
Meeste onderwysers vir onder- rig in Natuurwetenskaplike vakke program nie goedgesind	-	-	-	-	-	-	-		-	
Totaal	60	100	55	100	11	100	4	100	130	100

6.1.1.1 ANALISE VAN RESPONSE

Drie-en-twintig van die sestig (38,7%) stedelike Afrikaansmedium-, dertig van die vyf-en-vyftig (54,6%) plattelandse Afrikaansmedium- en een van die vier plattelandse Engelsmediumpersonele beskou die program as noodsaaklik.

Sewe-en-twintig van die sestig (45%) stedelike Afrikaansmedium-, agtien van die vyf-en-vyftig (32,8%) plattelandse Afrikaansmedium-, vier van die elf (36,4%) stedelike Engelsmedium- en drie van die vier (75%) plattelandse Engelsmediumhoofde het getoon dat 'n gedeelte van hulle personele die program as noodsaaklik ag.

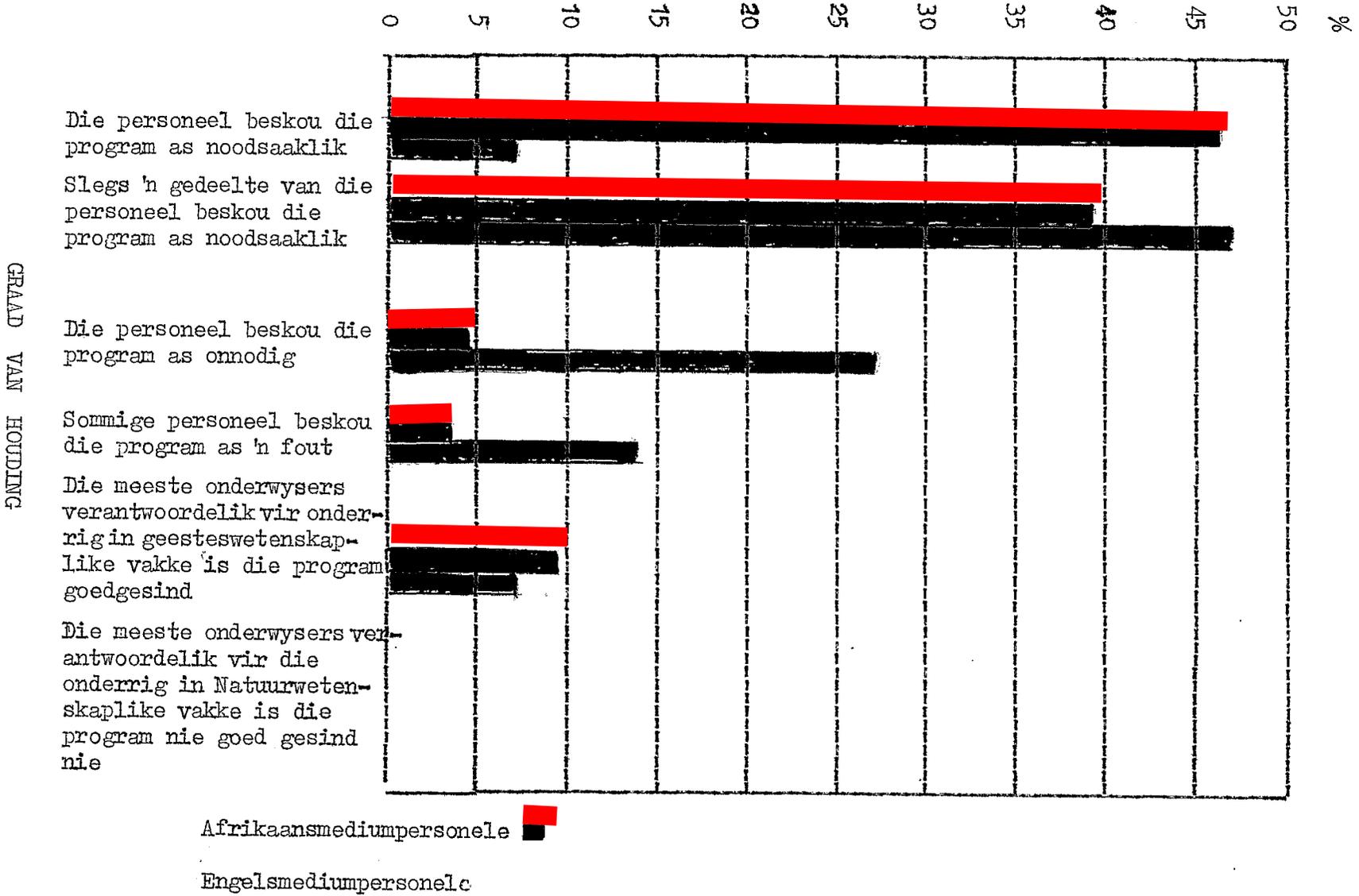
Die personele van drie van die sestig (5%) stedelike Afrikaansmedium-, een van die vyf-en-vyftig (1,8%) plattelandse Afrikaansmedium- en vier van die elf (36,4%) stedelike Engelsmediumskole, het die program onnodig geag terwyl die personele van een van die sestig (1,3%) stedelike Afrikaansmedium-, twee van die vyf-en-vyftig (3,6%) plattelandse Afrikaansmedium- en twee van die elf (18,2%) stedelike Engelsmediumgroep die program as a fout beskou het.

Volgens die response van ses van die sestig (10%) hoofde van die stedelike Afrikaansmedium-, vier van die vyf-en-vyftig (7,3%) plattelandse Afrikaansmedium- en een van die elf (9,0%) van die stedelike Engelsmediumgroep is die meeste onderwysers wat verantwoordelik is vir die onderrig van geesteswetenskaplike vakke, die program goedgesind.

By vier-en-vyftig (41,6%) van al die skole ag die hele personeel die program as noodsaaklik, terwyl by twee-en-vyftig (40%) skole slegs 'n deel van die personeel dieselfde mening toegedaan is. Agt (6,2%) en vyf (3,8%) personele (onderskeidelik) beskou die program as onnodig en 'n fout. In elf (8,4%) skole is personeellede wat verantwoordelik is vir die onderrig in Geesteswetenskaplike vakke die program goedgesind.

In grafiek 6.10.1 word die houding van personele wat verbonde is aan Afrikaansmediumskole met blou en Engelsmediumskole met rooi voorgestel.

PERSONELE (PERSENTASIE)

6.11.2 GEVOLGTREKKING

Na aanleiding van die gegewens in TABEL 6.10 kan die volgende afleidings gemaak word:

Dit blyk dat 46,6% van die personele van Afrikaansmediumskole die program noodsaaklik geag het, terwyl slegs 25% personele van plattelandse Engelsmediumskole so gedink het. In die stedelike Engelsmediumgroep het geen personeel die program as essensieel beskou nie. Dit plaas die uitvoering van die program in die stedelike Engelsmediumskole onder verdenking.

By twee-en-vyftig (40%) van al die skole ag " 'n gedeelte van die personeel" die program as noodsaaklik. Die implikasie is dat die ander gedeelte van die personeel by hierdie 40% skole die program nie as noodsaaklik beskou nie.

Insoverre die program as 'onnodig' en as 'n fout' beskou word, blyk dit dat hoofsaaklik die personele van stedelike Engelsmediumskole hieraan skuldig is.

Gloobaal gesien, blyk dit ook dat die houding van personele verbonde aan plattelandse Afrikaansmedium- en veral die plattelandse Engelsmediumskole meer positief is as wat die geval is met personele wat verbonde is aan stedelike skole. Die invloed van Afrikaanssprekende onderwysers wat verbonde is aan Engelsmediumskole, kon ongelukkig nie met hierdie ondersoek bepaal word nie.

Dit blyk dat die personele wat verbonde was aan Afrikaansmediumskole se houding jeens geestesweerbaarheid in die algemeen beter was as dié van die Engelsmediumgroep (kyk grafiek 6.10.1).

6.12 VRAAG 10

"Enige wenke of opmerkings oor die aangeleentheid sal waardeer word."

Hierdie was 'n ope vraag wat aan hoofde geleentheid gebied het om vryelik wenke en opmerkings oor die aangeleentheid aan die hand te doen.

Veertig hoofde het gereageer en aangesien dit waarskynlik hoofde is met spesifieke wenke of opmerkings, is getalle hier nie noodwendig belangrik nie.

6.12.1 ALGEMENE OPMERKINGS EN WENKE VAN HOOFDE IN VERBAND MET
GEESTESWEERBAARHEID

Hoofde wat hulle ten gunste van 'n geestesweerbaarheidsprogram as deel van die skoolleerplan uitgespreek het, was feitlik deurgaans baie sterk in hulle oortuiging. Baie se opmerkings en of wenke kom, wat inhoud betref, baie ooreen en word onder die volgende opskrifte behandel:

6.12.1.1 OPLEIDING VAN PERSONEELLEDE

Elf hoofde het hulle diepe kommer uitgespreek in verband met onopgeleide personele en 'n deeglike opleiding van onderwysstudente en personele is baie sterk benadruk en beklemtoon. Hoofde was deurgaans van mening dat 'n goed-gesinde, goedopgeleide personeellid meer reg aan 'n geestesweerbaarheidsprogram sal laat geskied. Die moontlikheid van 'n addisionele pos is selfs deur een hoof in die vooruitsig gestel. Een hoof het aan die hand gedoen dat baie meer klem in onderwysersopleiding op geestesweerbaarheid gelê word en dat die pers meer publisiteit aan die noodsaaklikheid van so'n program verleen ten einde ouers en kinders te oriënteer ten opsigte van die program. Een hoof het met soveel afwagting uitgesien na die opleiding van leerkragte in geestesweerbaarheid dat meer hulp en leiding deur die Transvaalse Onderwysdepartement bepleit word, totdat opgeleide personeel beskikbaar is.

6.12.1.2 POSITIEWE, GEMOTIVEERDE ONDERWYSEERS

In hierdie verband het sewe hoofde opmerkings soos "die nodige toewyding", "paraat wees", "van die beste mense materiaal", "entoesiasties", "positief ingestel" en "uitgesoekte persone", gebruik. Die gedagte is ook uitgespreek dat die vak eerder moet verval indien dit deur persone aangebied word wat nie oor bogenoemde eienskappe beskik nie.

Sestien hoofde het sterk gemotiveerde leiding van die hoof noodsaaklik geag en een hoof het gewaarsku teen 'n herlewing van die stilleesperiode.

6.12.1.3 OMVANG VAN DIE PROGRAM

Twee hoofde het hulle besorgdheid uitgespreek in verband met die omvang van en oorbelading van die program en daar is aanbeveel dat dit hersien word met die oog op 'n beknopter inhoud.

6.12.1.4 PERIODEVERDELING

Twee hoofde het die waarde van 'n aparte klasperiode benadruk en hulle was van mening dat verantwoordelike en belangstellende personeel gekies kan word om die komponent aan te bied. Nog 'n hoof was van mening dat geestesweerbaarheid gedurende 'n register- en of huiswerkperiode aangebied kan word.

6.12.1.5 INTEGRASIE VAN DIE PROGRAM IN VAKSILLABUSSE

Die gedagte is ook uitgespreek dat alle personeellede daarop attent gemaak moet word dat hulle vakke hul leen tot geestesweerbaarheid. Deur verskillende aspekte in verskillende sillabusse in te werk, sal geestesweerbaarheid met

baie meer vrug en minder antipatie deur die leerlinge aanvaar word. Dit sal ook tot gevolg hê dat 'n losstaande en onpraktiese program oorbodig word, want, so het een hoof gemeen, opvoeding en weerbaarheid was nog altyd elke opregte onderwyser se doel (kyk paragraaf 8.5.2.8).

6.12.1.6 IMPLEMENTERING VAN DIE PROGRAM

In verband met die implementering van die program het hoofde die volgende wenke aan die hand gedoen op grond van metodes wat by sekere skole gevolg word:

- (a) Die personeellede werk lesings uit oor al die onderwerpe en dit word gedupliseer. Verantwoordelike personeel trek die lesings en daar word 'n studie van gemaak.
- (b) Die personeel is in standerdgroepe verdeel onder leiding van 'n standerdvoog.
- (c) Die betrokke standerdgroep vergader saam met hulle standerdonderwysers onder leiding van die standerdvoog.
- (d) Die onderwerp word deur 'n onderwyser ingelei - dit duur vir ongeveer 10 minute en algemene riglyne word getrek. Nou volg groepbesprekings in vooggroepe van \pm 10 - 15 leerlinge met 'n onderwyser. Die standerdgroep konsolideer weer in die saal en 'n woordvoerder van elke groep rapporteer aan die hele standerd in die saal oor die mikrofoon. Die standerdvoog se taak is om teen dwalinge en misverstande te waak. Hierdie bepaalde werkswyse was deur verskeie hoofde hoog aangeprys.

6.12.1.7 VAKLITERATUUR EN APPARAAT

Die gedagte is ook uitgespreek dat vakliteratuur en naslaanwerke beskikbaar gestel behoort te word. Daar is ook gewys op die noodsaaklikheid van fondse vir die aankoop van apparaat, by. vir films en bandopnames.

6.12.1.8 BEVORDERINGSGELEENTHEDE

Hoofde het daarop gewys dat promosiegeleentheid geskep moet word vir persone wat spesialiseer in geestesweerbaarheid. Die mening is ook uitgespreek dat 'n senior assistentpos in geestesweerbaarheid die regte personeel sal trek. Hierdie personeel sal geestesweerbaarheid as 'hulle vak' beskou en dit sal nie 'n aanhangsel by reeds bestaande pligte wees nie.

6.12.1.9 EVALUERING

Die gedagte is ook uitgespreek dat 'n vorm van evaluering in die vak beter motivering tot gevolg sal hê. 'n Ander gedagte was dat prestasiediplomas uitgereik behoort te word aan leerlinge.

6.12.1.10 VOORLICHTING, BEROEPSLEIDING EN GEESTESWEERBAARHEID

In verband met die bestaande geestesweerbaarheidsprogram en beroepsleiding het hoofde hulle soos volg daarvoor uitgelaat:

"Skei voorligting asseblief van geestesweerbaarheid", en "beroepsleiding en geestesweerbaarheid moet geskei word".

Nog 'n hoof het daarop gewys dat die bestaande geestesweerbaarheidsprogram wesenlik die ou voorligtingsprogram is met enkele sillabusveranderinge en

dat daar saam met beroepsleiding te veel duplisering is. Die betrokke hoof het aan die hand gedoen dat beroepsleiding en geestesweerbaarheid saamsmelt met die behoud van die moeie in albei.

In dieselfde rigting het 'n ander hoof die mening uitgespreek dat hy oortuig is dat die geestesweerbaarheidsprogram as deel van die vorige voorligtingsleergang die beste trefkrag sal hê sonder dat dit êrens beskou sou word as indoktrinering wat in die kele van onwillige ontvangers afgedwing word.

Nog 'n hoof het aan die hand gedoen dat voorligting in die breër sin duideliker uitgelig word uit die geestesweerbaarheidsprogram. In aansluiting hierby het 'n hoof hom soos volg uitgedruk: "ek sou baie gelukkig gewees het as die voorligting so uitgebrei kon word dat die geestesweerbaarheidsprogram 'n komponent van voorligting kan wees".

Ten slotte is daarop gewys dat deeglike voorligting noodsaaklik is.

6.12.2 GEVOLGTREKKING

Die hoofde wat bereid was om opmerkings en wenke aan te bied, het deurgaans 'n positiewe bydrae gelewer en dit dui op die erns waarmee baie van hierdie hoofde die program benader het.

Die volgende wenke van hoofde dien verder vermeld te word:

dit is essensieel dat die omvang van die program hersien word met die oog op 'n beknopter inhoud (kyk paragraaf 6.12.1.3);

die gedagte om geestesweerbaarheid in skoolvakke te integreer, verdien meer aandag (kyk paragrawe 6.12.1.5; 8.6.8);

die aanbieding van die program (kyk paragraaf 6.12.1.6), was in baie skole suksesvol en kan met vrug ook in ander skole op die proef gestel word;

om die mees geskikte personeellede te werk vir geestesweerbaarheid, beteken dat goeie bevorderingsgeleenthede in die "vak" geskep word;

na aanleiding van hoofde se kommentaar in paragraaf 6.12.10, blyk dit dat baie hoofde ten gunste is van 'n voorligtingsprogram wat geestesweerbaarheid, voorligting en beroepsleiding insluit. 'n Verdere afleiding wat gemaak kan word is dat hoofde nie besware het teen die inhoud van die huidige program nie, maar dat die benaming "geestesweerbaarheid", vervang behoort te word met "voorligting".

6.13 ALGEMENE KOMMENTAAR

'n Hoof in die plattelandse Afrikaansmediumgroep beskou die program as 'n "onduikbare las", terwyl nog 'n hoof in hierdie groep streekkursusse as 'n mors van tyd en geld beskou het.

6.14 WAAROM DIE DEPARTEMENTELE VERWAGTINGE IN PARTY SKOLE IN SOMMIGE OPSIGTE NIE NAGEKOM IS NIE

Elf hoofde kon hulle nie met die amptelike program vereenselwig nie. As rede is aangevoer dat dit los van die bestaande opvoedingsprogram staan. Volgens ses hoofde kan die antagonisme jeens die "kunsmatige" program geëlimineer word deur dit 'n komponent van voorligting te maak of dit by skoolvakke te integreer.

Een hoof het hom soos volg uitgelaat: "Opvoeding en weerbaarheid was nog altyd die opregte onderwyser se eerste doel. Om dit af te dwing verwek

weerstand", terwyl 7,7% van al die hoofde van mening was dat geestesweerbhaarheid nie die skool se uitsluitlike taak is nie maar wel die ouers en kerk s'n.

Die gebrek aan tyd, 'n personeeltekort, oorlaaide skoolroosters en die feit dat dit reeds by ander vakke geïntegreer is, maak 'n amptelike program onnodig.

Die program is weens sy omvangrykheid in een skool nie aangebied nie.

Hoofde het die volgende as redes aangevoer waarom daar afgewyk is van die departementele leerplan:

die temas pas nie by die leerlinge se ontwikkelingspeil nie;

die lengte van die program;

dit beperk leerlingaktiwiteit;

onvoldoende periodes;

plaaslike omstandighede en waardelose temas.

6.15 SAMEVATTING

BESTAANDE OPVATTINGE VAN HOOFDE VAN TRANSVAALSE SEKONDÊRE SKOLE OOR GEESTESWEERBAARHEID

Dit blyk uit die ondersoek dat een-honderd-en-negentien (91,5%) van die een-honderd-en-dertig hoofde 'n amptelike geestesweerbaarheidsprogram as noodsaaklik beskou (kyk tabel 6.1) en volgens een-honderd-en-twaalf (86%) hoofde het geestesweerbaarheid wel 'n vrugbare invloed op leerlinge gehad sedert die instelling daarvan (kyk tabel 6.8).

Van die genoemde een-honderd-en-dertig hoofde het een-honderd-en-twintig (92,3%) 'n geestesweerbaarheidsprogram as die skool se taak beskou (kyk tabel 6.2), terwyl dieselfde persentasie hoofde aangedui het dat daar vir 'n program plek ingeruim kan word (kyk tabel 6.3). Volgens een-honderd-en-sewentien (90%) van die hoofde behoort plek vir dié program in die skoolrooster ingeruim te word (kyk tabel 6.4).

Een-en-veertig (31,7%) hoofde het die mening gehuldig dat die vak slegs deur een personeellid aangebied behoort te word (kyk tabel 6.5); een-honderd-drie-en-twintig (94,6%) se antwoorde het getoon dat opleiding in geestesweerbaarheid noodsaaklik was (kyk tabel 6.6), en drie-en-veertig (33%) het aangedui dat onderwysers gespesialiseerde opleiding gedurende hulle finale studiejaar behoort te ontvang (kyk tabel 6.7).

Wat die leerlinge se houding jeens geestesweerbaarheid betref, het sewe-en-tagtig (66,8%) hoofde geantwoord dat die houding van leerlinge gewissel het van "baie goed" tot "goed" (kyk tabel 6.9), terwyl die antwoorde van vier-en-vyftig (41,6%) hoofde getoon het dat hulle personele die program as noodsaaklik beskou het (kyk tabel 6.10).

Uit die voorafgaande is dit duidelik dat die oorgrote meerderheid hoofde van sekondêre skole in Transvaal op wie se skouers die implementering van die program gerus het, oortuig was van die noodsaaklikheid en waarde van die vak en die moontlikheid van die toepassing daarvan in die betrokke skole.